

**Nemščina kot tuj jezik in jezik stroke (ekonomija):
primer dobre prakse**

**German as a foreign and business language (economics):
example of good practice**

Jelka Bajželj
ESIC Kranj
jelka.bajzelj@guest.arnes.si

Povzetek:

V prispevku avtorica predstavi primer dobre prakse pri poučevanju nemščine kot tujega jezika in jezika stroke (ekonomija). Uporaba IKT je več kot smiselna povsod tam, kjer do zastavljenih ciljev na ta način prihajamo lažje in hitreje, razvijanje IKT-kompetenc(e) dijakov in študentov je prav gotovo eden od (temeljnih) pogojev za njihovo kasnejše uspešno spoprijemanje z izzivi (tako poklicnimi kot drugimi) sodobnega sveta.

Ključne besede: nemščina kot tuj jezik in jezik stroke (ekonomija), informacijsko komunikacijska tehnologija, film, iskanje, selekcioniranje in analiziranje informacij, strategije uspešnega učenja

Abstract:

In the article the authoress presents an example of good practice in teaching German as a foreign language and business language (economics). The Use of Information Communication Technology (ICT) is more than reasonable wherever it enables reaching the set goals more easily and more quickly. E- Competence development of the secondary and university students is one of the (basic) conditions which prepare the students to successfully tackle (the professional and other) challenges of the modern world.

Keywords: German as a foreign and business language (economics), information communication technology, film, search, information selection and analysis, successful learning strategies

1 Uvod

Prenove in posodobitve v (slovenskem) šolstvu s seboj prinašajo nove pristope v učenju in poučevanju ter (med drugim) na široko odpirajo vrata informacijsko komunikacijski tehnologiji. IKT nam učiteljem v prvi vrsti pomeni orodje za lažje doseganje učnih ciljev. Med cilji sodobne šole je tudi razvijanje sposobnosti samostojnega, ustvarjalnega in kritičnega mišljenja, presojanja, ter oblikovanje vseživljenjskega učenca; razvijanje IKT-kompetenc(e) učencev, dijakov in študentov je tako prav gotovo eden od temeljnih pogojev za njihovo kasnejše uspešno spoprijemanje z izzivi (tako poklicnimi kot drugimi) sodobnega sveta. Ob poplavi informacij na internetu pa že denimo naloga iskanja, selekcioniranja, vrednotenja in analiziranja informacij pravzaprav ni več tako lahka kot se morda zdi na prvi pogled, čeprav gre za dijake in študente, ki so sicer prava internetna generacija.

In zakaj izbor prav tega (v nadaljevanju opisanega) učnega sklopa kot primera dobre prakse vključevanja IKT v učenje in poučevanje nemškega jezika?

Zaradi:

- aktualnosti teme, uspešnega poizkusa dviga stopnje zavedanja dijakov o pomembnosti problematike onesnaževanja okolja in posledično varovanja okolja, uporabe obnovljivih virov energije idr.
- ujemanja s cilji posodobljenih ali prenovljenih (gimnazijskih in drugih) programov. V okviru navedenega sklopa so dijaki (med drugim) samostojno delali z IKT (selekcioniranje, vrednotenje in uporaba na internetu najdenih informacij, izdelava powerpoint-predstavitev)
- možnosti večje individualizacije in diferenciacije pouka (nekateri so lahko delali s počasnejšim tempom, bolj zavzeti in nadarjeni pa so lahko rešili dodatno vajo, pripravili obsežnejše odgovore in nekateri izmed njih tudi powerpoint prezentacije). Prisotno je bilo tudi delo v parih oz. timsko delo (delo z internetom, izdelovanje prezentacij in predstavitev le teh pred razredom)
- možnosti vključevanja jezika stroke (ekonomije)
- uspešnega poizkusa dviga motivacije dijakov za učenje nemškega jezika ter povezovanja z znanji, ki so jih dijaki pridobili že pri drugih predmetih: biologiji in kemiji, sociologiji in psihologiji ter angleščini

Na idejo za internetno raziskavo (ki je vključena v učni sklop) sem prišla preko izobraževanja MMF (Goethe Institut) in sem to še v istem šolskem letu s pridom uporabila pri pouku nemščine.

2 Sodobnejši koncepti pouka

Pri sodobnejših konceptih pouka gre predvsem za premik poudarkov v pojmovanjih znanja, učenja in poučevanja. V preteklosti je bilo težišče poučevanja predvsem na prenašanju znanja z učitelja na učenca (gre za klasični, transmisijski pristop), v zadnjih letih pa se vse bolj uveljavlja procesni pristop; učeči se naj bi (spo)znanja odkrivali in gradili v aktivnem pristopu s pomočjo različnih lastnih dejavnosti in procesov. Tudi učni načrti na ravni splošnih ciljev spodbujajo h kakovostnim in vseživljenjskim znanjem. Znanje torej ni le zbirka vsebin, temveč ga pojmujejo širše: kot razumevanje, uporabo in povezovanje teh vsebin, kot zmožnost njihovega kritičnega nadgrajevanja ter kot repertoar veščin in spretnosti, ki jih pri tem uporabljamo, npr. raziskovalnih, komunikacijskih, sodelovalnih, spretnosti za delo z viri in tehnologijami, spretnosti za predstavljanje idej na različne načine in podobno. (Rutar Ilc 2003). Pomembno je, da se zavedamo povezanosti učnociljnega in procesnega pristopa, ju

med seboj smiselno kombiniramo oz. izberemo tistega, ki je v danih okoliščinah najbolj učinkovit za doseganje izbranega cilja učne ure oz. učne enote.

Vsak posamezni učitelj se mora v dani situaciji torej odločiti kaj od sodobnejših pristopov lahko sprejme oz. kaj je uporabno in izvedljivo. Ko denimo pri internetni raziskavi učitelj izbere učni cilj, je na vrsti iskanje dobre ideje, nato iskanje ustreznih internetnih strani, eden bistvenih elementov načrtovanja pa je tudi izbor oblike predstavitve rezultatov raziskave. Delo mora biti torej s strani učitelja skrbno načrtovano in sistematično, izhajajoč iz jasno opredeljenih ciljev. V primerjavi s klasično obliko poučevanja pomeni to precej več dela v fazi načrtovanja oz. priprave takšnih učnih ur, učiteljev angažma je velik tudi pri začetnem usmerjanju dela. Kasneje je njegova vloga bolj v spremljanju, usmerjanju procesa ter svetovanju. Učitelj se v pravem trenutku umakne in učence prepusti raziskovanju in povezovanju, ves čas pa je na razpolago za vprašanja in pomoč (Rutar Ilc 2003). Na koncu učitelj poskrbi, da učenci svoja pridobljena spoznanja strnejo in sistematizirajo, vse to učitelj dopolni in uokviri še s svojo razlago (prav tam).

Takšen način dela od učitelja terja razvijanje tistih spretnosti, ki jih morda (še) ne obvlada prav dobro; tu so pomembni pripravljenost učitelja na spremembo ustaljenih načinov dela, posvetovanje z izkušenejšimi kolegi, dodatno angažiranje in samoizobraževanje, nadaljnje usposabljanje. Za poučevanje nemščine kot tujega jezika je tako (med drugim) področje internetnih raziskav zajeto v izobraževanjih Goethe-Instituta – gre za nadaljnje izobraževanje z naslovom Multimedia-Führerschein (MMF), na uradnih straneh Goethe-Instituta (www.goethe.de) pa najdemo tako teoretične napotke za didaktizacijo internetnih strani kot tudi povsem konkretne predloge internetnih raziskav. Cilj MMF-izobraževanj je pridobitev didaktičnih in metodičnih kompetenc za vključevanje interneta in njegovih multimedijskih možnosti v pouk in učni proces.

Dijaki morajo na višji stopnji izobraževanja že od prej poznati določene osnovne podatke in dejstva, vedeti pa morajo tudi kako in kje priti do dodatnih potrebnih informacij. Vse te informacije so brez večje koristi, če jih dijaki nato ne znajo selekcionirati, ovrednotiti in nato smiselno uporabiti za reševanje konkretne naloge oz. problema. S takšnimi in podobnimi pristopi k učenju in poučevanju lahko dosežemo povezovanje sicer po predmetih ločenih znanj; gre torej za aktualno vprašanje medpredmetnega povezovanja. Pri v nadaljevanju opisanem primeru je šlo tudi za razvijanje spretnosti timskega dela, tako med drugim komunikacijske spretnosti in sodelovalne kulture.

3 Izvedba učnega sklopa

Izbrani primer se nanaša na tematiko onesnaževanja okolja (Umweltverschmutzung, Müll), ki je obravnavana tudi v učbeniku Themen aktuell 2 (lekcija 6), čemur se v konkretnem primeru (skupaj 6 učnih ur) pridružuje še jezik stroke (ekonomija) preko internetnih strani Slovensko-nemške gospodarske zbornice.

3.1 Uvodna ura

Za uvodno motivacijo po kratkem razgovoru z dijaki rešimo online-vajo:

[http://www.hueber.de/shared/uebungen/themen-](http://www.hueber.de/shared/uebungen/themen-aktuell/lerner/uebungen/fset.php?Volume=2&Lektion=6&Exercise=6&SubExercise=1)

[aktuell/lerner/uebungen/fset.php?Volume=2&Lektion=6&Exercise=6&SubExercise=1](http://www.hueber.de/shared/uebungen/themen-aktuell/lerner/uebungen/fset.php?Volume=2&Lektion=6&Exercise=6&SubExercise=1),

pri čemer je potrebno (v nemščini) pojasniti zgolj izraz »Pfandflasche«, besedišče je sicer dijakom poznano (ali pomen uganejo iz konteksta). Nadaljujemo s kratkimi teksti na temo

onesnaževanja okolja (učbenik, str. 81), izpišemo in pojasnimo neznane besede, še posebej smo pozorni na sestavljene samostalnike kot npr.:

die Müllverbrennungsanlage

die Mülldeponie

das Grundwasser

der Hausmüll

Küchenabfälle, Giftstoffe, Rauchgase..

Za zaključek ure dijaki samostojno rešijo vajo 12 na strani 82. Domača naloga: vaja 13, prav tam.

3.2 Druga šolska ura

Tekste za osvežitev spomina še enkrat preberemo, dijake s kratkimi vprašanji vzpodbudim k razgovoru, nato skušajo povzeti vsebino prebranega in slišane. S skupnimi močmi se dokopljemo še do bolj ali manj (ne)poznanih izrazov: Treibhauseffekt, Klimaerwärmung, Klimakatastrophe, Überflutungen, Dürreperioden, Luftverschmutzung, Schadstoffe.. Le te si zapišemo v zvezek, nakar dijakom predlagam, da si ogledamo nekaj odlomkov iz filma Eine unbequeme Wahrheit. Ker so moji dijaki z znanjem nemščine na različnih nivojih (angleščino pa obvladajo dokaj dobro), si ogledamo film v originalni verziji (AN INCONVENIENT TRUTH, 2006) z nemškimi podnapisi.

V primeru (nepredvidenih) suplenc lahko izkoristimo priložnost in si film ogledamo v celoti, kar je bil primer tudi v enem od mojih razredov; dijaki so si film ogledali z zanimanjem! Film glede na razvoj dogodkov z leti morda celo pridobiva na svoji zanimivosti in uporabnosti za pouk (diskusija, argumenti za in proti, razvijanje samostojnega kritičnega mišljenja).

3.3 Tretja šolska ura

Z dijaki se „sprehodimo” po uradnih internetnih straneh filma, odkrijem(o) tudi nemško verzijo le teh. Ustavimo se pri „Jetzt handeln!”

(http://movies.uip.de/eineunbequemewahrheit/ait_live/takeaction/whatyoucando/).

Preberemo in na kratko pokomentiramo večino od naštetih ukrepov, tako npr.:

- ersetzen Sie Ihre normalen Glühlampen durch Sparlampen,
- stellen Sie Ihren Thermostat im Winter um 2° nach unten,
- installieren Sie einen programmierbaren Thermostat,
- entscheiden Sie sich beim Einkauf von Geräten für energieeffiziente Modelle,
- schalten sie Elektrogeräte, die Sie nicht benutzen, ab,
- isolieren sie Ihr Haus und machen Sie es wetterfest,
- benutzen Sie möglichst oft die Wäscheleine anstatt des Trockners,
- kaufen Sie Nahrungsmittel, die im Lande angebaut und produziert werden,
- kaufen Sie frische anstatt tiefgefrorener Lebensmittel,
- fliegen Sie weniger,
- ...

Dijaki si aktualne nasvete izpišejo oz. napišejo v zvezke. Nekateri dijaki se odločijo sprejeti moje povabilo k sodelovanju in do naslednje ure (v parih) pripravijo powerpoint prezentacijo s kratkimi nasveti in ustreznim slikovnim gradivom. Ena od teh predstavitev je bila tako prispevek četrtega letnika k medpredmetnemu povezovanju prvih letnikov na temo podnebnih sprememb; predstavitev se je v obliki kratkega filma vrtela v šolski avli na zaključnem dnevu omenjenega projekta.

Domača naloga: dopolnitev gornjega seznama, izdelava predstavitev.

3.4 Četrta, peta (in ev. 6.) ura

Pregledamo domače naloge, nekateri dijaki pred razredom opravijo tudi kratek nastop. Nato dijakom postavim vprašanje: „Was könnte man noch für eine sauber(er)e Umwelt tun? Umweltfreundlichere Energiequellen nutzen?“ Skušamo razjasniti pojem, nato pa se lotimo internetne raziskave (dijaki lahko delovne skupinice oblikujejo poljubno, v manjših razredih je možno v računalniški učilnici delo v parih ali celo samostojno delo).

WWW-raziskava (WWW-Recherche)

Veliko informacij s področja obnovljivih virov energije najdemo na internetnih straneh Slovensko-nemške gospodarske zbornice: Deutsch-Slowenische Industrie- und Handelskammer (DESLO). Na <http://www.dihk.si/index.php?id=535&L=0> dijaki skušajo najti odgovore na naslednja vprašanja :

- Was sind die (Haupt)aufgaben der DESLO?
- Wurde der Strommarkt in Slowenien liberalisiert? Begründe deine Meinung!
- Wie ist der Anteil der erneuerbaren Energien (EE) am Energieerzeugung?
- Wie hoch sollte der Zuwachs von EE in den kommenden Jahren sein?
- Werden EE gefördert?
- Was sind die Vorteile der Nutzung von Biomasse?
- Könnte man in Slowenien auch geothermale Energie nutzen?
- Über welche Art der Energieerzeugung wurde hier nichts gesagt? (Wind(kraft)energie)
- ... (der kürzeste Weg zum Ziel: „Dienstleistungen“, „Umwelt und Energie“, „Erneubare Energien und..“, „Factsheet“.)

Dijaki si zapisujejo neznane besede (najbolj večji jih lahko že najdejo v različnih internetnih slovarjih), izmenjujejo informacije in oblikujejo lastne (krajše) stavke in odgovore. Za zaključek naredimo kratek povzetek tudi na tablo (ali v obliki ppt-predstavitve). Za (naj)boljše dijake predlagam dodatno vajo:

http://notus.de/de/wissenswertes/behauptungen_und_fakten.html. Auf dieser Seite der deutschen Firma NOTUS energy kann man (falsche) Behauptungen über verschiedene Aspekte der Windenergie lesen. Die Aufgabe der Schüler wäre ein Kommentar zu den einzelnen Behauptungen (die »durch die Öffentlichkeit geistern«).

4 Zaključek

Glavna prednost multimedijskega in torej tudi računalniško podprtega učenja je zagotovo višja motivacija, vendar tovrstni pristopi v sebi skrivajo tudi določena tveganja (Bajželj 2009). Dijaki se morajo takšnega načina dela večinoma še naučiti, saj so v obilici informacij večkrat izgubljeni (prav tam). Sklop teh šestih učnih ur je bil zagotovo izveden na modernejši, za dijake privlačnejši način (vključevanje filma in interneta, delo v skupinah), vendar sem pri izvedenih urah opazala, da dijaki niso (dovolj) večji iskanja ustreznih informacij po internetu in prav tu (nekateri) potrebujejo še precej pomoči in nasvetov učitelja, kar pomeni, da je potrebno pri dijakih načrtno razvijati različne strategije učenja. Zagotovo je omenjeni sklop (in tema) lahko tudi izhodišče za temeljiteje načrtovane zahtevnejše medpredmetne povezave, ki prav tako predstavljajo odlično priložnost za razvijanje oz. doseganje procesnih ciljev.

Koraki v doslej neznano pomenijo svojevrsten izziv tako za dijake kot za učitelja, ki v sodobni šoli učečim se ponuja tudi možnost izbire, jih usmerja in vzpodbuja njihovo samostojnost in ustvarjalnost. Razvijanje strategij uspešnega učenja je pomemben cilj pri pouku tujega jezika, v konkretnem primeru nemščine kot (drugega) tujega jezika in jezika stroke. Uporaba IKT je več kot smiselna povsod tam, kjer do zastavljenih ciljev na ta način prihajamo lažje in hitreje, s tem pa se seveda vsaj delno spreminja tudi vloga učitelja, ki mora biti pripravljen na nove strokovne izzive in si vedno znova prizadevati za še večjo kakovost učenja in poučevanja.

Literatura in viri:

- Bajželj, J. (2009). Uporaba IKT pri pouku (tujega jezika), njene prednosti in (možne) slabosti ter nujni pogoji za kakovostno delo z IKT. V: Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi. Uredili: Vladislav Rajkovič, Mojca Bernik, Dejan Dinevski, Tanja Urbančič. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport : Institut Jožef Štefan : Zavod RS za šolstvo ; Kranj: Fakulteta za organizacijske vede. Strani 13-14.
- Rutar Ilc, Z. (2003). Pristopi k poučevanju, preverjanju in ocenjevanju. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- DESLO/AHK, Deutsch-Slowenische Industrie- und Handelskammer, Slovensko-nemška gospodarska zbornica, dosegljivo na: <http://slowenien.ahk.de/index.php?id=535&L=0> (2.6.2010)
- Hueber Verlag, Themen aktuell, Online Übungen, dosegljivo na: <http://www.hueber.de/shared/uebungen/themen-aktuell/lerner/uebungen/> (1.6. 2010)
- Kotz A. (2007), »Gutes Didaktisieren« von www-Seiten, dosegljivo na: <http://www.goethe.de/lhr/mat/lkd/lko/deindex.htm> (18. 9. 2010)
- Universal pictures, Eine unbequeme Wahrheit, dosegljivo na: http://movies.uip.de/eineunbequemewahrheit/ait_live/takeaction/whatyoucando/ (3.6.2010)